

ZE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Smyslem této rubriky je poskytnout čtenářům základní informace o vybraných rozhodnutích Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu. Nejsou zde prezentována veškerá rozhodnutí zmiňovaných soudních institucí, nýbrž pouze základní rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, která mají významnější souvislost s oblastí správního práva a zároveň s obecnějšími otázkami novotvorby.

ÚSTAVNÍ SOUD

Soudní přezkum rozhodnutí o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrčí doby

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. Pl.ÚS 9/14 (www.usoud.cz).

53. Ústavní soud uzavírá, že rozhodnutí o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrčí doby je rozhodnutím, které se týká základního práva zakotveného v čl. 30 odst. 1 Listiny, popř. v čl. 26 odst. 1 a 3 Listiny. Vyloučení tohoto rozhodnutí ze soudního přezkumu je v rozporu s ustanovením čl. 36 odst. 2 věty druhé Listiny ve spojení s čl. 4 Ústavy, a proto je nutné návrhu na zrušení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění vyhovět.

Změna judikatury Nejvyššího správního soudu (žaloba proti nečinnosti)

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. II.ÚS 1219/14 (www.usoud.cz).

Obecná poučovací povinnost přitom není pouze obecným principem, který by se uplatnil toliko v případech, kdy s tím výslovně v daném případě soudní řád správní počítá, nýbrž je aplikovatelná po celou dobu řízení (srov. náález sp. zn. I. ÚS3849/11 ze dne 12. 8. 2014).

Při svých úvahách vycházel Ústavní soud z toho, že je to především Městský soud v Praze jako správní soud, který má povinnost znát judikaturu Nejvyššího správního soudu. Ta se v průběhu řízení před městským soudem podstatně změnila tím způsobem, že stěžovatele v jeho věci nově opravňovala k podání žaloby proti nezákonnému zásahu. S ohledem na předmětnou změnu judikatury Nejvyššího správního soudu, která nastala až po podání žaloby, resp. až po jejím postoupení Městskému soudu v Praze, a to již den po tomto postoupení, tedy na samotném počátku daného soudního řízení, Ústavní soud nesouhlasí

se závěrem Nejvyššího správního soudu, že bylo čistě na stěžovateli, zda bude nějakým způsobem reagovat na usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008-98.

Skutečnost, že žalobce ve své žalobě nerefletoval až následnou příslušnou změnu judikatury a nesprávně koncipoval svůj návrh jako žalobu na ochranu před nečinností správního orgánu, pak vedla k tomu, že následně vydaná a ústavní stížností napadená rozhodnutí správních soudů toliko z tohoto důvodu zamítla žalobu i kasační stížnost stěžovatele. Postupem správních soudů tak došlo k zásahu do základního práva stěžovatele garantovaného článkem 36 odst. 1 Listiny.

Skutečné a funkcionální státní občanství; svévolné zbavení státního občanství a povinnost přezkoumávat i nové právní námitky v řízení o kasační stížnosti

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. I.ÚS 2486/13 (www.usoud.cz).

37. Dále je nezbytné, aby v případě, kdy interpretace právní normy za použití jazykové metody výkladu vede k nerozumným výsledkům, zakládajícím neodůvodněnou nerovnost mezi subjekty, bylo užito dalších výkladových metod, jako jsou metody výkladu systematického, logického, teleologického či historického, které by přiměřeně korigovaly interpretační výsledky plynoucí ze základního, nikoliv však jediného, výkladu jazykového. Obecné soudy totiž nejsou absolutně vázány doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku [viz nálezy sp. zn. IV. ÚS 444/11 ze dne 5. 12. 2012, bod 16 a prejudikatura tam uvedená].

39. Z hlediska ústavně konformního výkladu práva dále obecně platí, že v materiálně pojímaném demokratickém právním státě je nutné vykládat „staré“ právní normy, pokud dosud existují a pokud mají založit nové právní vztahy, očima nového hodnotového systému moderní demokratické společnosti, což znamená i při kontinuitě se „starým právem“ hodnotovou diskontinuitu se „starým režimem“ [viz nálezy sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993 (N 1/1 SbNU 1; 14/1994 Sb.), sp. zn. I. ÚS 137/2003 ze dne 18. 11. 2003 (N 135/31 SbNU 199) či například sp. zn. Pl. ÚS 42/02 ze dne 26. 3. 2003 (N 42/29 SbNU 389; 106/2003 Sb.); obdobně též rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Streletz, Kessler a Krenz proti Německu ze dne 22. 3. 2001 č. 34044/96 a 35532/97 a 44801/98, § 81]. Tato zásada však neplatí bezvýhradně. U některých právních institutů je naopak z hlediska právní jistoty zpravidla nezbytné vycházet z dobových předpisů [srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2006, č. j. 4 As 19/2004-157, kde bylo bezvýhradně apliková-

no staré, dokonce rakousko-uherské právo, i když by z dnešního pohledu už patrně neobstálo].

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD

Přestupky – zákon č. 200/1990 Sb.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2014, čj. 9 As 185/2014-27 (www.nssoud.cz).

[40] Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že není rozhodné, zda je zařízení pro měření rychlosti ve vlastnictví obce nebo zda je pronajato od soukromého subjektu. S tímto závěrem lze souhlasit, v projednávané věci však nejde o pouhý pronájem měřícího zařízení, ale o širokou míru participace na výkonu státní moci subjektem, jehož zájmem je, aby byly uloženy a vymoženy co nejvyšší pokuty. Takto nastavený systém nepochybně vede k obcházení zákona a k nepřipustnému přenosu výkonu veřejné správy na soukromý subjekt. Z napadeného rozsudku je také zcela zjevné, že krajský soud nevycházel pouze z ceny nájmu, jak se snaží dovodit stěžovatel, nýbrž z práv a povinností smluvních stran nájemní smlouvy, a to v souvislosti s cenou nájmu, ze které je hmotná zainteresovanost pronajímatele na výsledcích měření zcela zjevná.

[41] Konečně pochybnosti má soud také ve věci přístupu k výsledkům měření, tj. není zcela zřejmé, zda je to pouze městská policie a následně odbor dopravy Městského úřadu Turnov, kdo má přístup k výsledkům měření, jak tvrdí správní orgány a jak vyplývá ze znaleckého posudku. Dle čl. XV. odst. 5 se pronajímatel zavázal zachovávat povinnost mlčenlivosti o výsledcích měření. Pokud by pronajímatel (soukromá osoba) vůbec neměl přístup k těmto výsledkům měření, nebylo by nutné, aby se ohledně těchto informací smluvně zavazoval k zachovávání mlčenlivosti.

Právo na informace

Podle rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2014, čj. 8 As 55/2012 – 62 (www.nssoud.cz).

[60] Lze tedy shrnout, že intence samotného historického zákonodárce schválenějšího zákon č. 61/2006 Sb. je ve vztahu k otázce, zda úvahu o konkurujících si zájmech a střetu základních práv v případě poskytování informací o příjemcích veřejných prostředků řeší již samotný zákonodárce, anebo zda ponechává prostor povinné osobě, aby tuto úvahu činila v každém jednotlivém případě sama, nejasná. Nepřímo však lze soudit, pokud bude za inspirační zdroj historického zákonodárce ve vztahu ke schválenému § 8b zákona o svobodném přístupu k informacím považován neschválený senátní návrh zákona o změně zákona o svobodném

přístupu k informacím (konkrétně návrh na nový § 8a), že historický zákonodárce neměl v úmyslu prostor k poměřování konkurujících si práv v individuálních případech poskytnout, naopak, měl ambici sám o tomto střetu normovat a střet vyřešit v rovině abstraktního pravidla chování plynoucího z textu zákona a ze vztahu jeho jednotlivých ustanovení.

[61] Po vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2011, čj. 5 As 57/2010 - 79, právní názor tam vyslovený exekutivní praxe v jeho základu přijala, ovšem s jistými modifikacemi. Ministerstvo vnitra vydalo společně s Úřadem pro ochranu osobních údajů dne 2. 9. 2011 *Metodické doporučení k poskytování informací o platech pracovníků povinných subjektů podle zákona o svobodném přístupu k informacím* (dostupné na <http://www.uoou.cz/files/Metodika.pdf>, stav internetové stránky ke dni vydání rozsudku rozšířeného senátu), v němž sice respektovalo závěr Nejvyššího správního soudu o tom, že se ustanovení § 8b zákona vztahuje i na poskytování informací o platech a odměnách v orgánech veřejné moci, s ohledem na judikaturu Ústavního soudu k případům kolize dvou ústavních práv (práva na informace a práva na ochranu osobních údajů) a dále též s ohledem na judikaturu Soudního dvora vztahující se k ochraně osobních údajů však požadovalo pro posuzování typových případů aplikovat test proporcionality.

[76] V situaci kolize dvou základních práv zákonodárce musí pečlivě vážit, kterému z nich dá přednost, v jaké míře, za jakých podmínek a zda podmíněně, či nepodmíněně. Stejně tak musí vážit, zda řešení kolize lze provést v rovině abstraktní, anebo zda musí být ponechán zákonodárcem širší prostor správním orgánům či soudům posuzujícím individuální případy, aby mohly zohlednit specifické situace a okolnosti. Zákonodárce je při řešení kolize základních práv povinen pokusit se o jakousi optimalizaci, tedy o pokud možno co nejširší respekt ke každému z dotčených práv, jakož i o co nejširší zohlednění souvisejících ústavních hodnot nemajících povahu základních práv.

[78] V první řadě je nutno poznamenat, že kolize mezi právem na informace a právem na ochranu soukromí není v případě příjemců veřejných prostředků v podstatné míře řešitelná jinak než upřednostněním jednoho z uvedených základních práv v určité míře. Buď totiž informace o příjemci veřejných prostředků bude v zákonem stanoveném rozsahu poskytnuta a v tomto rozsahu, bude-li mít současně povahu informace o soukromí, bude soukromí příjemce veřejných prostředků dotčeno, anebo poskytnuta nebude, ale pak nebude v rozsahu neposkytnutí naplněno právo na informace. Proto je nezbytné kolizi řešit přiměřeným upřednostněním jednoho z práv. V takovém případě je třeba pečlivě vyhodnotit, které z práv má být upřednostněno, a výsledek takového posouzení musí být určující pro následný výklad předpisů „jednoduchého“ práva a jejich aplikaci na konkrétní okolnosti řešeného případu. Toto ostatně právě pro případ střetu mezi právy dle čl. 10 a 17 Listiny vyslovil Ústavní soud v nálezu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97: „Z výše uvedených závěrů vyplývá, že při střetu

základního politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv, která stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, když ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv.“ Tuto myšlenku Ústavní soud zopakoval a upřesnil v nálezu ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04: „Při střetu dvou základních práv, tak jako je tomu v daném případě, musí obecné soudy nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip.“

[79] Pro posouzení, které právo se má upřednostnit, se tradičně používá tzv. testu proporcionality. Ústavní soud např. v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 10. 12. 1994 popsal tento test...

Zaměstnanost

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2014, čj. 6 Ads 233/2014 – 31 (www.nssoud.cz).

[25] Výše řečené pochopitelně neznamená, že by měl zákonodárce ohledně minimální výše sankcí naprosto neomezené pole působnosti. Zákonodárce je při stanovování rozmezí pokut limitován ústavněprávním rámcem (nález Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2002 sp. zn. Pl. ÚS 3/02, N 105/27 SbNU 177, 405/2002 Sb.; nález ze dne 9. března 2004 sp. zn. Pl. ÚS 38/02, N 36/32 SbNU 345, č. 299/2004 Sb.; nález ze dne 13. prosince 2004 sp. zn. I. ÚS 416/04, N 190/35 SbNU 485; a nález ze dne 9. září 2013 sp. zn. Pl. ÚS 52/13, č. 219/2014 Sb.). V případě, že dojde k porušení ústavněprávního rámce, je však nutné zvolit takové řešení, které bude respektovat ústavní systém, zejména vázanost soudů i správních orgánů zákonem a systémem koncentrovaného ústavního soudnictví.

Zaměstnanost

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 12. 2014, čj. 6 Ads 80/2013 – 41 (www.nssoud.cz).

[19] Ustanovení zákona o zaměstnanosti zrušené Ústavním soudem bránilo dosud správním orgánům užít správního uvážení a přizpůsobit výši sankce osobní a ekonomické situaci delikventa, což mohlo vést k uložení likvidační pokuty. Takový výsledek správního, resp. soudního řízení by byl přitom v rozporu s ustálenou judikaturou Ústavního soudu (srov. např. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 3/02

ze dne 13. srpna 2002 [N 105/27 SbNU 177; 405/2002 Sb.], sp. zn. Pl. ÚS 38/02 ze dne 9. března 2004 [N 36/32 SbNU 345; 299/2004 Sb.], sp. zn. I. ÚS 416/04 ze dne 13. prosince 2004 [N 190/35 SbNU 485], sp. zn. Pl. ÚS 12/03 ze dne 10. března 2004 [N 37/32 SbNU 367; 300/2004 Sb.]). Zrušovacím nálezem sp. zn. Pl. ÚS 52/13 otevřel Ústavní soud cestu k tomu, aby správní orgány tyto skutečnosti nově zohlednily i při ukládání pokuty stěžovateli za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce, aniž by je při tom limitovala protiústavně zakotvená spodní hranice pokuty ve výši 250 000 Kč. ...

Alena Hálková

Volby – právo delegovat zástupce do volební komise

Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2014, čj. Vol 23/2014 – 110 (www.nssoud.cz).

[23] Jádrem nyní projednávaného sporu je výklad vztahu mezi ustanovením § 14e odst. 3 zákona o volbách do Parlamentu, které zakotvuje právo politické strany, politického hnutí a koalice nebo nezávislého kandidáta, jejichž přihláška k registraci byla zaregistrována pro volby do Senátu, delegovat jednoho člena a náhradníka do okrskové volební komise, a ustanoveními § 17 a § 70 zákona o obecních volbách. Podle § 70 zákona o obecních volbách plní okrskové volební komise zřízené podle tohoto zákona úkoly okrskových volebních komisí i pro volby do Senátu, konají-li se volby do zastupitelstev obcí společně s volbami do Senátu. Podle § 17 odst. 2 téhož zákona o obecních volbách může delegovat jednoho člena a jednoho náhradníka do okrskové volební komise každá volební strana, jejíž kandidátní listina byla zaregistrována pro volby do zastupitelstva obce. Za účelem nalezení správného vztahu citovaných ustanovení je třeba se blíže zamyslet nad jejich účelem.

[24] Právo delegovat člena a náhradníka do všech okrskových komisí ve volebním obvodu, v němž daný politický subjekt kandiduje (§ 14e odst. 3 zákona o volbách do Parlamentu), je podstatným institutem sloužícím k zabezpečení poctivosti voleb, zabránění manipulaci s odevzdanými hlasovacími lístky a realizací principu volné, rovné a svobodné soutěže politických sil v demokratickém politickém systému (čl. 5 Ústavy České republiky a zejména čl. 22 Listiny základních práv a svobod), resp. jeho konkretizací na zákonné úrovni při organizaci, průběhu a zjišťování výsledků voleb všeho druhu. Kromě senátních voleb je toto právo kandidujícím subjektům přiznáno i pro volby do Poslanecké sněmovny podle stejného ustanovení § 14e odst. 3 zákona o volbách do Parlamentu a uplatní se i ve volbách do Evropského parlamentu (§ 18 odst. 3 zákona č. 62/2003 Sb.), v krajských volbách (§ 17 odst. 2 zákona č. 130/2000 Sb.), při volbě prezidenta republiky (§ 18 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb.) a jak bylo již uvedeno výše, též ve volbách

do obecních zastupitelstev (již zmíněný § 17 odst. 2 zákona o obecních volbách). Toto právo bylo na základě stejných principů, garantujících rovnost soutěže politických sil, politickým stranám přiznáno již v první československé republice (srov. zejména složení tzv. obvodních volebních komisí, jež plnily roli dnešních okrskových volebních komisí, dle § 9 zákona č. 123/1920 Sb. z. a n., kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny, jenž se i v mnoha detailech shoduje s dnešní právní úpravou, anebo složení tzv. místních volebních komisí, jejichž primárním úkolem bylo sestavování a vedení stálých voličských seznamů, dle § 5 zákona č. 663/1919 Sb. z. a n., o stálých seznamech voličských).

[25] Na toto právo klade velký důraz i novodobá judikatura volebních soudů. Možnost delegace členů okrskových volebních komisí politickými stranami z řad svých členů či sympatizantů pramení z principu pluralitní kontroly férovosti volebního procesu všemi kandidujícími subjekty (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. listopadu 2012 č. j. Vol 4/2012 - 39, bod 19). Okrsková volební komise jako celek totiž mimo jiné zajišťuje hlasování, dozírá na jeho průběh, sčítá hlasy a vyhotovuje zápis o průběhu a výsledku hlasování (např. § 14e odst. 1 zákona o volbách do Parlamentu a obdobně v jiných volebních zákonech o jiných druzích voleb). Podle Nejvyššího správního soudu „*smyslem tohoto ustanovení nepochybně je, aby členové okrskové volební komise, která je složena ze zástupců odlišných politických stran, „hlídali“ navzájem řádný průběh voleb v konkrétním volebním okrsku.*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu 2008 č. j. Vol 7/2008-13, publ. pod č. 2194/2011 Sb. NSS). I v recentní judikatuře Nejvyšší správní soud přiřkl právu kandidujících subjektů delegovat členy do volební okrskové komise významnou roli. Konstatoval, že okrskové volební komise mají co do kontroly hlasování a součtu hlasů zcela zásadní úlohu, neboť je „*primárně věcí samotných volebních aktérů, nacházejících se v prostředí svobodné politické soutěže, aby vzájemně kontrolovali dodržování stanovených pravidel. ... Členové volební komise se podílejí také na sčítání konečného výsledku voleb a posuzování platnosti hlasovacích lístků, přičemž právě skutečnost, že jsou delegováni různými politickými subjekty, má zaručit jejich vzájemnou kontrolu.*

Pokud by členové volební komise měli jakékoliv pochyby o správnosti postupu jiných členů komise, lze důvodně očekávat, že by tyto výhrady uplatnili např. formou odepření podpisu zápisu o průběhu a výsledku hlasování s uvedením důvodů tohoto odepření (§ 42 odst. 1 volebního zákona). Na tomto základě by poté soud mohl přezkoumat postup volební komise z hlediska případného porušení zákona.“ (usnesení ze dne 22. října 2014 č. j. Vol 18/2014 - 46, body 38-40).

[26] Na předpokladu řádného a reprezentativního složení okrskových volebních komisí je tedy postavena presumpce správnosti výsledků hlasování, jež je úhelným kamenem architektury soudního přezkumu výsledků voleb (viz např. usnesení č. j. Vol 82/2006 - 51 ze dne 28. listopadu 2006 nebo usnesení č. j. Vol 67/2010 - 47 ze dne 23. listopadu 2010, bod 28, či již citované nedávné usnesení č. j. Vol 18/2014 - 46, bod 18), bez něhož se hroutlí. Prakticky řečeno,

člen okrskové volební komise delegovaný kandidujícím politickým subjektem je potenciálním zdrojem „zvláště významné indicie“, která by byla způsobila vyvolat pochybnosti o správnosti vyhlášeného výsledku voleb a na jejímž základě volební soud zpravidla přistoupí k otevření volební dokumentace a přepočítání hlasů. Na straně druhé, pokud kandidující politický subjekt nevyužije svého oprávnění a nedeleguje člena okrskové volební komise, jde to k jeho tíži „co do možnosti předsvědčivě tvrdit konkrétní pochybení v práci volební komise a konkrétní porušení volebního zákona“ (usnesení č. j. Vol 18/2014 - 46, bod 41).

[27] Realizace veškerých zmíněných „pojistných“ kroků byla postupem starostů jakožto volebních orgánů stěžovatelce znemožněna s odvoláním na § 70 ve spojení s § 17 zákona o obecních volbách (viz výše). Podle důvodové zprávy k zákonu o obecních volbách (dostupná z www.psp.cz) je účelem § 70 zákona o obecních volbách „přehlednost a jednotná organizace voleb včetně úspory finančních prostředků a snížení počtu členů volebních komisí.“ Ustanovení § 70 zákona o obecních volbách je přitom organizačně-technického charakteru a vyjadřuje toliko skutečnost, že při souběžném konání voleb do obecního zastupitelstva a voleb do Senátu nemají vedle sebe fungovat dvě okrskové volební komise, nýbrž pouze jedna, a to komise zřízená podle zákona o obecních volbách, která bude současně vykonávat i úkoly komise pro senátní volby. Z tohoto organizačního ustanovení žádným způsobem neplyne, a nesvědčí pro to ani žádný racionální důvod, že by neumožňovalo či dokonce zakazovalo politickým stranám a jejich kandidátům kandidujícím v příslušném obvodu pouze do Senátu delegaci členů do okrskové volební komise. Přítomnost člena delegovaného politickou stranou, která kandiduje (respektive její kandidát) pouze v jedné z obou současně konaných voleb, respektuje významnou úlohu okrskových volebních komisí v kontrole volebního procesu a zároveň není z hlediska principů organizace voleb nikomu na újmu.

Zkrácené přezkumné řízení – subjektivní lhůty pro zahájení řízení

Podle rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2014, čj. 2 As 74/2013 – 45 (www.nssoud.cz).

[23] Správní řád jako zvláštní prostředek dozorčího práva upravuje možnost z moci úřední přezkoumat pravomocná rozhodnutí v přezkumném řízení. Zákon rozlišuje dva typy přezkumného řízení, a to „řádné“ a zkrácené. „Řádné“ přezkumné řízení podle § 94 a násl. správního řádu se zahajuje usnesením, které lze vydat v subjektivní lhůtě dvou měsíců od okamžiku, kdy se správní orgán o důvodu zahájení dozvěděl, a v objektivní lhůtě jednoho roku od právní moci rozhodnutí ve věci (§ 96 odst. 1 správního řádu). Rozhodnutí, jímž se ruší nebo mění přezkoumávané rozhodnutí, je nutno vydat ve lhůtě patnácti měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí (§ 97 odst. 2 správního řádu). Z procesně ekonomických důvodů správní řád v § 98 upravuje také tzv. zkrácené přezkumné řízení, které lze provést za splnění tří podmínek:

(i) porušení právního předpisu je zjevné ze spisového materiálu, (ii) jsou splněny ostatní podmínky pro přezkumné řízení, a (iii) není zapotřebí vysvětlení účastníků. Prvním úkonem správního orgánu při zkráceném přezkumném řízení je vydání rozhodnutí podle § 97 odst. 3 správního řádu.

[24] Ústavní soud ve své judikatuře aplikuje mj. zásadu materiálního právního státu dovozovanou z čl. 1 Ústavy České republiky. V nálezu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05, Ústavní soud uvedl: „Materiální právní stát je vystavěn mimo jiné na důvěře občanů v právo a právní řád. Podmínkou takové důvěry je stabilita právního řádu a dostatečná míra právní jistoty občanů. Stabilita právního řádu a právní jistota je ovlivňována nejen legislativní činností státu (tvorbou práva), ale též činností státních orgánů aplikujících právo (...).“ Právní jistota občanů vyžaduje rovněž ochranu práv nabytých v dobré víře. Z těchto důvodů procesní předpisy, včetně správního řádu, upravují právní moc rozhodnutí. Doktrína rozlišuje formální a materiální aspekt právní moci. Právní moc ve formálním smyslu je stav, kdy rozhodnutí již nelze přezkoumat, změnit či zrušit na základě řádného opravného prostředku (zpravidla nastává následkem doručení rozhodnutí účastníkům a absencí opravných prostředků, které buď nejsou přípustné, byly neúspěšně vyčerpány, nebo nebyly využity). Materiální právní mocí se pak rozumí závaznost rozhodnutí pro účastníky a pro správní orgány. V důsledku této závaznosti již obecně není možné o stejné otázce znovu rozhodovat (*res administrata*). Pravomocné rozhodnutí lze zrušit či změnit pouze výjimečně za splnění podmínek stanovených právními předpisy (např. na základě mimořádných opravných prostředků). Takovou výjimečnou možnost revize pravomocného rozhodnutí správního orgánu představuje i přezkumné řízení. Zákodárce si byl vědom problematičnosti tohoto institutu právě ve vztahu k zásadě demokratického právního státu a z ní vyplývající ochrany právní jistoty a nabytých práv, proto jej oproti předchozí úpravě obsažené ve správním řádu z roku 1967 omezil a svázal s řadou striktních podmínek, mezi nimiž lze jmenovat právě lhůty a příkaz šetřit práv nabytých v dobré víře a proporcionality obsažený v § 94 odst. 4 správního řádu.

[25] Při zohlednění těchto obecných zásad je třeba přistoupit i k posouzení sporné právní otázky. Pokud je přezkumné řízení chápáno jako výjimečný institut zasahující do právní jistoty a nabytých práv založených pravomocným rozhodnutím správního orgánu, je nezbytné podmínky pro aplikaci tohoto výjimečného institutu vykládat restriktivně (výjimky je třeba vykládat úzce).

[26] Zkrácené přezkumné řízení navíc představuje výjimku z obecného „řádného“ přezkumného řízení. Není důvod, proč právní jistotu účastníků v případě zkráceného přezkumného řízení omezovat více než v případě „řádného“ přezkumného řízení, které nelze zahájit po uplynutí lhůt uvedených v § 96 odst. 1 správního řádu. „Řádné“ přezkumné řízení navíc podstatně více šetří práva účastníků, neboť se před vydáním rozhodnutí podle § 97 odst. 3 správního řádu mohou vyjádřit mj. k správním orgánem spatřované nezákonnosti pravomocného

přezkoumávaného rozhodnutí a k otázce zásahu do práv nabytých v dobré víře a proporcionality. Naproti tomu v případě zkráceného přezkumného řízení jsou účastníci postaveni před hotovou věc, neboť prvním úkonem, který je jim intimován, je až rozhodnutí o změně či zrušení pravomocného přezkoumávaného řízení. V důsledku právního názoru, který aplikaci lhůt dle § 96 odst. 1 správního řádu ve zkráceném přezkumném řízení vylučoval, je toto výjimečné zkrácené přezkumné řízení pro přezkumný orgán „komfortnější“. V případě, že zjistí informaci, která nasvědčuje, že pravomocné rozhodnutí je nezákonné, není totiž nucen postupovat rychle a efektivně a šetřit práva účastníků a dotčených osob tím, že by v přísných lhůtách dle § 96 odst. 1 správního řádu zahájil „řádné“ přezkumné řízení a účastníkům by tak umožnil se vyjádřit, nýbrž může spoléhat, že v mnohem benevolentnější lhůtě dle § 97 odst. 2 správního řádu vyřídí věc „od stolu“.

[27] Jak správně poukázal předkládající senát, aplikaci lhůt vyplývajících z § 96 odst. 1 správního řádu i na zkrácené přezkumné řízení nasvědčuje i znění § 98 věty první správního řádu, která pro provedení zkráceného přezkumného řízení vyžaduje splnění *ostatních podmínek pro přezkumné řízení*, kterými je třeba rozumět právě dodržení lhůt uvedených v § 96 odst. 1 správního řádu.

[28] Z těchto důvodů se rozšířený senát přiklonil k názoru předkládajícího senátu, že rozhodnutí ve zkráceném přezkumném řízení dle § 98 správního řádu je možné vydat pouze ve dvouměsíční subjektivní lhůtě a roční objektivní lhůtě vyplývající z § 96 odst. 1 správního řádu.

(red)